

Dr hab. Monika Podkowińska, prof. SGGW

Warszawa 17.08.2022

Kierownik Katedry Socjologii

Instytut Nauk Socjologicznych i Pedagogiki

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

mgr Pauliny Rzewuckiej pt. *PREFERENCJE WYCHOWAWCZE RODZICÓW UCZNIÓW W MŁODSZYM WIEKU SZKOLNYM. WYBRANE UWARUNKOWANIA I DEKLAROWANE ZACHOWANIA WYCHOWAWCZE*

Promotor: ks. dr hab. Grzegorz Godawa prof. UPJPII

Promotor pomocniczy: dr Bartłomiej Gołek

Recenzowana praca dotyczy problematyki rodziny i preferencji wychowawczych rodziców dzieci w młodszym wieku szkolnym. Podjęcie tematyki wychowania dzieci oraz znaczenia rodziny w kontekście rozwoju dzieci stanowi temat niezmiernie ważny i aktualny. Rodzina jest miejscem, w którym dzieci dorastając uczą się zasad funkcjonowania w społeczeństwie, wyrażania uczuć, opinii, czy reguł komunikacyjnych. Rodzice są pierwszymi nauczycielami dzieci, wprowadzając najmłodszych członków rodziny w świat społeczny, ucząc i wychowując kolejne pokolenia. Jak zauważa Autorka rodzice są *pierwszymi nauczycielami w doświadczeniu otaczającego świata. Ich rola jest kluczowa w procesie poznawania przez dziecko świata.*/s.6/

Połączenie teoretycznych rozważań dotyczących preferencji wychowawczych rodziców z analizą badań własnych przeprowadzonych przez Autorkę w tym zakresie stanowi ważny głos w sferze dociekań naukowych w obszarze nauk socjologicznych, choć oczywiście podjęta problematyka i przedstawione przez Autorkę rozważania naukowe mają charakter interdyscyplinarny wpisując się w nurt badań nad rodziną stanowiący obszar zainteresowań analityków życia społecznego, socjologów, pedagogów, czy psychologów. Jak zauważa we *Wstępie* Autorka *teoretyczne poszukiwania konstruktów preferencji wychowawczych wymagały zastosowania interdyscyplinarnego podejścia. Badaniami nad rodziną zajmują się m.in. pedagogika, socjologia czy psychologia.*

Podkreślić zatem należy, iż obrany kierunek dociekań naukowych, przedstawione w recenzowanej pracy analizy i wnioski z badań stanowią ważny głos w aktualnych dyskusjach naukowych dotyczących problematyki rodziny, socjalizacji, wychowania, wartości i roli rodziców w sferze rozwoju i wychowania dzieci.

Niewątpliwym walorem recenzowanej pracy jest nie tylko jej nowatorski charakter, aktualność stawianych tez, ale również spójność poruszanych wątków oraz dogłębne przedstawienie w części teoretycznej kwestii odnoszących się do problematyki zarysowanej w tytule pracy oraz rzetelna analiza badań własnych.

*****

Recenzowana praca składa się z czterech rozdziałów, uogólnień i wniosków oraz wstępu i zakończenia. Rozdział pierwszy *PREFERENCJE WYCHOWAWCZE* stanowi niejako wprowadzenie do zarysowanej w tytule pracy problematyki. Autorka w tej części pracy podejmuje próbę określenia preferencji wychowawczych, przytaczając liczne interpretacje pojęcia preferencje, wskazując na zastosowanie owego terminu w różnych dyscyplinach nauki oraz w różnych obszarach dociekań naukowych. Autorka definiuje preferencje wychowawcze *jako przekonania i poglądy dotyczące wychowania dzieci, które stanowią podstawę oddziaływań wychowawczych*. W tej części pracy Autorka przedstawia również teorię konstruowania preferencji oraz teorię podejmowania decyzji, a także odnosi się szczegółowo do zachowań rodziców, opisując między innymi pozytywne i negatywne praktyki rodzicielskie. W ostatnich dwóch częściach tego rozdziału Autorka odnosi się do wybranych uwarunkowań preferencji wychowawczych oraz rozpatruje kwestie dotyczące preferencji wychowawczych rodziców w kontekście wieku dzieci.

Omawiając uwarunkowania preferencji wychowawczych rodziców Autorka zwraca uwagę na wybrane metody wychowawcze. W kontekście opisu kar i nagród należy zadać pytanie, *czy owe metody stanowią czynniki determinujące preferencje wychowawcze, czy może wskazują na preferowane i stosowane w praktyce przez rodziców metody oddziaływania na dzieci?* Do rozważenia przez Autorkę pozostawiam kolejne pytanie: *Czy wiek dzieci, na który zwrócona została uwaga w punkcie 1.6 może stanowić jeden z czynników warunkujących preferencje wychowawcze rodziców? Jeśli tak, czy ów czynnik nie powinien być wskazany jako jeden z kilku wybranych uwarunkowań w punkcie 1.5?*

W rozdziale drugim *WYCHOWANIE WOBEC PRZEMIAN RODZINY* przedstawiono definicje rodziny, wskazano zmiany jakim podlegała i podlega rodzina, przedstawiono rodzinę w kontekście nauczania Kościoła katolickiego, omówiono także alternatywne formy życia rodzinnego. W ostatnim punkcie Autorka odniosła się do wychowania dzieci w rodzinie w kontekście przemian rodziny. Warty podkreślenia pozostaje wskazanie na rodzinę w kontekście zmian, które „dotykają” różne obszary funkcjonowania rodziny, determinując jednocześnie kwestie dotyczące wychowania dzieci. Jak zauważa Autorka *zmiana towarzyszy człowiekowi od zawsze. Rozwój społeczeństw naturalnie przynosi zmiany w wielu aspektach życia.[...] Skoro zmienia się rodzina, należałoby także sprawdzić jak zmienia się wychowanie. [...] Zmiana w kontekście wychowawczym jest zatem oczywista. /s. 46/*

W kontekście przedstawionych w rozdziale drugim rozważań, mając na uwadze iż tematyka dotycząca przemian rodziny jest niezmiernie ważnym i obszernym tematem, w tym miejscu pozwalam sobie na postawienie pytań, które pozwolą na rozwinięcie niniejszej tematyki. *Jakie cechy rodziny współczesnej można wyróżnić i jakie cechy zdaniem Autorki są kluczowe w kontekście podjętych w recenzowanej pracy rozważań?*

Biorąc pod uwagę zmiany, którym podlega rodzina czy Autorka mogłaby przybliżyć cykl życia rodziny?

W rozdziale trzecim *METODOLOGICZNE ZAŁOŻENIA BADAŃ WŁASNYCH* w sposób wyczerpujący Autorka odniosła się do założeń metodologicznych, przedstawiając przedmiot, cel badań, problemy badawcze, metody i techniki badawcze, narzędzia badawcze. W rozdziale tym Autorka przedstawiła również charakterystykę grupy badawczej oraz odniosła się w sposób wyczerpujący do kwestii związanych z miejscem i organizacją badań. Problem główny zarysowany w niniejszym rozdziale został sformułowany w następujący sposób: *Jakie są preferencje wychowawcze rodziców uczniów w młodszym wieku szkolnym i jakie są uwarunkowania kształtowania się tych preferencji wychowawczych?*

Autorka wykorzystwała dwa narzędzia badawcze tj. kwestionariusz zachowań rodzicielskich Alabama Parenting Questionnaire (APQ) – polska adaptacja kwestionariusza opracowana przez Małgorzatę Świącicką oraz kwestionariusz ankiety „Preferencje Wychowawcze Rodziców” (PWR) – opracowanie własne.

W punkcie 3.6 Charakterystyka grupy badawczej Autorka pisze: *Grupa badawcza składała się z 531 osób. Matki i ojcowie uzupełniali ten sam kwestionariusz. Badania*

prorowadzone były na terenie województwa małopolskiego. Wśród badanych znalazło się 438 kobiet i 93 mężczyzn co stanowi odpowiednio 82,5% i 17,5%. /s.86/ Warto byłoby w tym miejscu uszczegółowić kwestie doboru próby badawczej o informację dotyczącą tego, czy kwestionariusz zawsze wypełniał tylko jeden z rodziców danego dziecka.

W rozdziale czwartym *PREFERENCJE WYCHOWAWCZE RODZICÓW UCZNIÓW W MŁODSZYM WIEKU SZKOLNYM NA PODSTAWIE ANALIZY WYNIKÓW BADAŃ WŁASNYCH* Autorka przedstawiła w sposób rzetelny i wyczerpujący wyniki badań własnych. W kontekście uwarunkowań kształtowania się preferencji rodziców na temat wychowania dzieci korzystając z przywileju recenzenta pozwałam sobie na postawienie kolejnego pytania: *Jakie najważniejsze czynniki determinują zdaniem Autorki preferencje wychowawcze rodziców?*

Przeprowadzoną analizę badań własnych kończą wnioski zawarte w ostatniej części pracy *UOGÓLNIENIA I WNIOSKI Z BADAŃ*.

*****

Język i technika pisania pracy nie budzą zastrzeżeń. Praca została napisana w sposób przejrzysty i klarowny. Układ pracy poprawny, choć do rozważenia Autorce pozostawiam możliwość wprowadzenia zmiany w obrębie dwóch pierwszych rozdziałów. Biorąc pod uwagę tematykę pracy, można zastanowić się nad zmianą kolejności rozdziału pierwszego i drugiego tak, aby rozważania na temat zarysowany w tytule rozpocząć od pojęcia rodziny, jej rodzajów oraz przeobrażeń rodziny, przechodząc następnie do problematyki wychowania w rodzinie i preferencji wychowawczych rodziców. Niniejsza uwaga nie wpływa na ocenę warstwy merytorycznej pracy, którą należy ocenić pozytywnie.

Praca przygotowana została w sposób rzetelny, właściwy i sumienny. Dobór źródeł jest prawidłowy. Zgromadzona i wykorzystana literatura została przedstawiona na stronach 155-174. Autorka wykorzystała obszerne źródła - zarówno pozycje krajowe jak i zagraniczne.

*****

Podsumowując należy podkreślić, iż recenzowana praca wpisuje się w nurt dociekań naukowych w obszarze socjologii rodziny. Zaprezentowane przez Autorkę rozważania, wyniki

badań i ich analiza wpisują się w aktualny nurt rozważań naukowych, stanowiąc niewątpliwie ważny głos w obszarze dyskusji naukowych dotyczących przeobrażeń rodziny i zmian, którym podlega współczesna rodzina. Praca ma charakter interdyscyplinarny, nowatorski, stanowiąc ważny głos w sferze dociekań naukowych ogniskujących się wokół jakże ważnego tematu jakim jest rodzina oraz wychowanie w rodzinie.

Recenzowaną pracę oceniam pozytywnie i stwierdzam, iż spełnia ona wymogi stawiane rozprawom doktorskim. Wniosuję o dopuszczenie Autorki mgr Pauliny Rzewuckiej do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora.

KIEROWNIK KATEDRY

/ Dr hab. Monika Podkowińska, prof. SGGW /

Dr hab. Monika Podkowińska, prof. SGGW